Uitspraak Commissie van Beroep 2016-008 d.d. 16 maart 2016
(mr. F.R. Salomons, voorzitter, mr. S.B. van Baalen, mr. A. Bus, drs. P.H.M. Kuijs AAG en mr. R.J.F. Thiessen, leden, en mr. G.A. van de Watering, secretaris)

Samenvatting

Gemengde levensverzekering met overrentedeling. Belanghebbende vordert van Verzekeraar betaling van het verschil tussen het bedrag van de uitstaande hypotheekschuld en de uitkering uit de levensverzekeringsovereenkomst. De CvB verwerpt het standpunt van Belanghebbende dat de hoogte van de in rekening gebrachte risicopremie de toets der kritiek niet kan doorstaan. De CvB verwerpt ook de overige klachten van Belanghebbende. De CvB acht niet aannemelijk dat Belanghebbende heeft gemeend dat tevoren vaststond dat de uitkering toereikend zou zijn voor volledige aflossing van de hypotheekschuld.

Klik hier voor de uitspraak in eerste aanleg.

1. De procedure in hoger beroep

1.1 Appellant (hierna: Belanghebbende) heeft bij een op 5 juli 2015 gedateerd en op 7 juli 2015 ingekomen beroepschrift (met bijlagen) de uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening (de Geschillencommissie) van 27 mei 2015 (dossiernummer [nummer]) ter toetsing voorgelegd aan de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening (de Commissie van Beroep).

1.2 Verweerster in beroep (hierna: Verzekeraar) heeft een op 12 augustus 2015 gedateerd en op 13 augustus 2015 ingekomen verweerschrift ingediend.

1.3 De Commissie van Beroep heeft de zaak mondeling behandeld op 21 september 2015. Beide partijen waren aanwezig en van beide zijden is gepleit aan de hand van pleit-aantekeningen, die zijn overgelegd.

2. De procedure in eerste aanleg

Voor het verloop van de procedure in eerste aanleg verwijst de Commissie van Beroep naar de aan deze uitspraak gehechte uitspraak van de Geschillencommissie.

3. Beoordeling

3.1 Door [naam tussenpersoon] is aan Belanghebbende een offerte uitgebracht voor een lening onder hypothecair verband tot een bedrag van f 200.000,-. Op bladzijde 2 is vermeld:
"Duur 30 jaar onder medeverband van een gemengde levensverzekering (…)
(…)
premie levensspaarplan f. 2.940,-
(…)

De risicoverzekering wordt gesloten op het leven van de aanvrager, het verzekerde kapitaal bedraagt f. 160.000,- gedurende 30 jaar.
(…)
De uitkering op de einddatum zal bij een gemiddeld rendement van:
8% - f. 189.235,- bedragen, en bij
9% - f. 222.400,- bedragen.
Het gemiddelde rendement over 1983, en gezien de rente laag dus "slecht" jaar, was 8,54%."

Op bladzijde 3 is vermeld:
"Duur 30 jaar, volgens de annuiteiten aflossing van de [naam] (…)
(…)
Risicoverzekering f. 264,-
(…)
De risicoverzekering wordt gesloten op het leven van de aanvrager, het verzekerde kapitaal daalt mee met de restschuld van de hypotheek.
De premie wordt jaarlijks aangepast naar de dan geldende leeftijd.
Het rente bestanddeel in een annuiteit wordt jaarlijks kleiner, de teruggave IB dus minder.
De aspecten, de stijgende risicopremie en de verminderde teruggave IB geven in de volgende jaren de volgende netto maandlast:
(…)"

Op bladzijde 4 is vermeld:
"HYPOTHEEK OP BASIS VAN HET zg. TAR.255 (*ook wel hypotheek nieuwe stijl genoemd*)
(…)
6. AFLOSSING
De aflossing van de hypotheek zal geschieden dmv. een gemengde verzekering waarbij de winstbijschrijving (afkoopwaarde) dient ter aflossing van de hypotheek. Uitgangspunt is dat 80% van de hypotheeksom gedekt is via een overlijdensrisico uitkering en het spaarkapitaal voldoende is ter aflossing van de hypotheeksom. Dus zo min mogelijk overwaarde.
VOORDEEL VAN DIT SYSTEEM
Door de zeer lage levensverzekeringspremie ligt de bruto- en nettolast van deze hypotheek zeer dicht bij de bruto- en nettolast van een annuitaire hypotheek.
(…)
Er kan nu geprofiteerd worden van de optimale fiscale aftrek van een levensverzekerings financiering zonder de conventionele nadelen.
Wij gaan bij onze vergelijkingen altijd uit van een annuïtaire hypotheek bij de [naam].
De premies voor het leven spaarplan kunnen op aanvraag worden verstrekt."

Op 5 maart 1984 heeft belanghebbende een aanvraag voor een levensverzekering onder-tekend. Onder "D Aangevraagde verzekering" is vermeld:
"1 Tariefnummer 255 met renteparticipatie (…)
7 Kapitaal
Te verzekeren kapitaal f 160.000,-
(…)".

Op 17 april 1984 heeft [naam verzekeraar], rechtsvoorgangster van Verzekeraar, een polis afgegeven met Belanghebbende zowel als verzekeringnemer als verzekerde. Op de polis is vermeld "TARIEF: 255" alsmede:
"HET KAPITAAL UIT TE KEREN BIJ IN LEVEN ZIJN BEDRAAGT F 80.000,- OP DIT KAPITAAL IS HET RECHT OP RENTEPARTICIPATIE, ZOALS OMSCHREVEN IN HET AANHANGSEL RP, VAN TOEPASSING.
HET KAPITAAL UIT TE KEREN BIJ OVERLIJDEN BEDRAAGT F 160.000,-
(…)
EINDDATUM VERZEKERING: 15-04-2014
DE PREMIE BEDRAAGT F 764,40 PER KWARTAAL
(…)
BIJ IN LEVEN ZIJN VAN DE VERZEKERDE OP DE EINDDATUM WORDT HET VERZEKERDE KAPITAAL UIT TE KEREN BIJ IN LEVEN ZIJN UITGEKEERD, VERMEERDERD MET DE VERHOGINGEN WEGENS HET RECHT OP RENTEPARTICIPATIE."

Artikel 9 van het "AANHANGSEL RECHT OP RENTEPARTICIPATIE" houdt in:
"Zolang voor de verzekering premie wordt betaald en de verzekering ongewijzigd blijft bestaan, garandeert de maatschappij, dat op de einddatum van de verzekering en mits de verzekerde(n) dan leeft/leven, de verhoging van het verzekerde kapitaal uit hoofde van renteparticipatie ten minste gelijk zal zijn aan een bedrag ter grootte van 1% van het bij de aanvang van de verzekering verzekerde kapitaal dat voor renteparticipatie in aanmerking komt, voor elk jaar dat de verzekering heeft bestaan, met een maximum van 20%."

Op 15 april 2014 heeft Verzekeraar aan Belanghebbende een bedrag uitbetaald van € 52.745,-. Dit bedrag is aangewend voor de (gedeeltelijke) aflossing van de hypotheekschuld van € 82.261,-.

3.2 In dit geding vordert Belanghebbende veroordeling van Verzekeraar tot betaling van € 29.516,-, zijnde het verschil tussen de op 15 april 2014 uitstaande hypotheekschuld en de uitkering uit de levensverzekeringsovereenkomst op die datum.

3.3 De Geschillencommissie heeft de vordering afgewezen.

3.4 De Commissie van Beroep begrijpt dat de voornaamste klacht van Belanghebbende inhoudt dat – naar hem eerst is gebleken uit een brief van Verzekeraar van 9 september 2011 - van de jaarlijkse bruto premie van € 1.334,12 slechts een bedrag van € 595,41 beschikbaar was als spaarpremie voor de uitkering bij leven op de einddatum en het overige deel werd aangewend voor kosten (€ 192,99) en risicopremie (€ 545,72). De Geschillencommissie heeft daaromtrent onder meer overwogen dat de kosten en de risicopremie bij een verzekering als de onderhavige geen rol spelen. Belanghebbende wist wat zou worden uitgekeerd bij overlijden dan wel op de einddatum van de verzekering en hij wist wat de daarvoor te betalen premie zou zijn. Hij was kennelijk bereid deze premie te betalen met het oog op deze uitkering(en), aldus de Geschillencommissie. Belanghebbende heeft in zijn beroepschrift op dit punt naar voren gebracht dat in de offerte over een lage risicopremie wordt gesproken, dat de kosten voor de risicopremie inmiddels zijn gedaald naar ongeveer € 120,-,

dat, als hij had geweten hoe hoog de kosten waren, de keuze op een annuïteitenhypotheek gecombineerd met een risicoverzekering zou zijn gevallen, dat op bladzijde 3 van de offerte het bedrag van de risicopremie in guldens is genoemd, omgerekend ongeveer € 120,-, terwijl Verzekeraar jaarlijks € 546,- in rekening heeft gebracht (hetgeen de aanleiding was voor zijn klacht), dat de stelling dat de kosten niet relevant zijn niet valide is omdat anders de gehele premie besteed was aan de spaarinleg en dat, indien Verzekeraar fatsoenlijke kosten in rekening zou hebben gebracht de uitkering voldoende was voor de aflossing.

3.5 Bij de beoordeling stelt de Commissie van Beroep voorop dat uit de tussen partijen gesloten overeenkomst volgt dat het in de kwartaalpremie van NLG 764,60 begrepen bedrag voor kosten en overlijdensdekking in die zin geen rol spelen dat deze geen invloed hebben gehad op de omvang van het door Verzekeraar gegarandeerde eindkapitaal alsmede de (gegarandeerde) uitkering uit hoofde van de renteparticipatie. Die omvang stond vast bij het sluiten van de overeenkomst: NLG 80.000,- bij in leven zijn op de einddatum en NLG 160.000,- bij overlijden voordien, waarbij geldt dat het bedrag van NLG 80.000,- zou worden verhoogd met het gegarandeerde bedrag van NLG 15.998,- uit hoofde van de renteparticipatie. Belanghebbende wist tevoren welk bedrag hij per kwartaal zou moeten betalen om deze gegarandeerde bedragen te ontvangen.

3.6 Belanghebbende kan niet worden gevolgd in zijn betoog dat de hoogte van de door Verzekeraar in rekening gebrachte risicopremie de toets der kritiek niet kan doorstaan. Verzekeraar heeft uiteengezet dat de risicopremie is berekend aan de hand van een destijds, in 1984, gangbare sterftetafel en dat tegenwoordig geactualiseerde sterftetafels worden gebruikt die uiteraard tijdens het sluiten van de levensverzekering met Belanghebbende niet beschikbaar waren. Belanghebbende had volgens Verzekeraar in 1984 dan ook niet een verzekering kunnen afsluiten op basis van tarieven uit 2014. Hetgeen Belanghebbende hiertegen heeft ingebracht, is ontoereikend. De verwijzing naar bladzijde 3 van de offerte waar een risicopremie is genoemd van (omgerekend) ongeveer € 120,- rechtvaardigt niet de conclusie dat de uiteenzetting van Verzekeraar op dit punt onjuist is. Belanghebbende verliest immers uit het oog dat, zoals ook op die bladzijde is vermeld, de hoogte van die risicopremie niet gelijk zou blijven maar zou stijgen. Door het verschil in aflossingssystematiek en de omstandigheid dat ingeval van de [naam]-lening de premie niet jaar voor jaar gelijkblijvend is in tegenstelling tot de door Verzekeraar in rekening gebrachte risicopremie ten bedrage van ongeveer € 546,- per jaar heeft Verzekeraar niet gehandeld in strijd met hetgeen in de offerte op dit punt over de hoogte van de risicopremie is vermeld. Hierin kan daarom geen grond gelegen zijn voor de stelling van Belanghebbende dat hij gekozen zou hebben voor een andere hypotheekvorm (annuïteitenhypotheek) als hij de hoogte van de risicopremie zou hebben gekend. De Commissie van Beroep kan zich overigens niet aan de indruk onttrekken dat Belanghebbende bij zijn vergelijking voorbijziet aan de fiscale aspecten waarop in de offerte ten gunste van de levensverzekering de aandacht is gevestigd. Gelet op dit een en ander verwerpt de Commissie van Beroep de kennelijk door Belanghebbende bedoelde stellingname dat een andere aanwending van de jaarlijkse bruto premie aangewezen was, namelijk het aanwenden van een groter deel daarvan ten behoeve van de spaarpremie.

3.7 Belanghebbende heeft ook naar voren gebracht dat het gegarandeerde eindkapitaal bij in leven zijn op de einddatum van de verzekering geen rol heeft gespeeld in de beoordeling van de offerte. Ook dit betoog heeft geen succes. De Commissie van Beroep is met de Geschillencommissie van oordeel dat eventueel tekortschietende toelichting over de betekenis van de verzekering voorafgaand aan het sluiten van de onderhavige overeenkomst niet voor rekening komt van Verzekeraar - Belanghebbende had zich daarvoor immers tot een eigen adviseur gewend - en dat het voor Belanghebbende in elk geval na kennisneming van de polis redelijkerwijs duidelijk had moeten zijn dat de verzekering voorzag in een uitkering van NLG 80.000,- bij in leven zijn op de einddatum, te vermeerderen met de verhogingen wegens het recht op renteparticipatie, en dat Verzekeraar er na uitblijven van een reactie van Belanghebbende van mocht uitgaan dat de polis overeenkomstig de wens van Belanghebbende was opgesteld. De Commissie van Beroep acht overigens ook niet aannemelijk dat Belanghebbende werkelijk heeft gemeend dat tevoren vaststond dat de uitkering bij in leven zijn op de einddatum van de verzekering toereikend zou zijn voor (volledige) aflossing van de hypotheekschuld. In de offerte is immers vermeld hoe hoog de uitkering op de einddatum zou zijn bij een gemiddeld rendement van 8% en van 9%, waarbij de uitkering bij een gemiddeld rendement van 8% ook niet voldoende zou zijn voor volledige aflossing, terwijl Belanghebbende zelf heeft opgemerkt wel te hebben begrepen dat de in de offerte vermelde voorbeeldkapitalen niet gegarandeerd waren en te hebben geweten dat de rente kan fluctueren en dat een risico bestond "van een lagere dan de beloofde uitkering". In het licht hiervan valt niet in te zien welk belang Belanghebbende nog heeft bij zijn klacht over het ontbreken van een waarschuwing ten aanzien van het rente-risico. Dat (zoals vermeld in de offerte op bladzijde 3) uitgangspunt was dat het spaar-kapitaal voldoende is ter aflossing van de hypotheeksom neemt niet weg dat het Belanghebbende redelijkerwijs duidelijk moet zijn geweest dat met de in de offerte voor-gestelde financieringswijze onzeker was dat dit uitgangspunt bewaarheid zou worden.

3.8 De voorgaande overwegingen voeren tot de slotsom dat de klachten van Belanghebbende in hoger beroep geen doel treffen zodat de bestreden beslissing moet worden gehandhaafd.

4. Beslissing

De Commissie van Beroep

- handhaaft de bestreden beslissing van de Geschillencommissie.